

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

3AM391 Regionální ekonomika v kultuře

Ing. Michal Straka

Katedra arts managementu, FPH VŠE v Praze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- rozdílnost v regionech
 - nerovnoměrná úroveň mobility pracovní síly
 - mobilita kapitálu
 - zeměpisné faktory
 - nedostatek surovin
 - nevyhovující ekonomická struktura regionu
 - centralismus
 - psychologie
 - etc.

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- sekundární faktory
 - vnější ekonomika
 - demografická situace
 - rigita cen a nákladů
 - uniformita mezd
 - regionální rozdíly v inovacích
- problémové regiony
 - regiony s přítomností rozdílů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- feudalismus

- izolovanost regionů
- posléze otevření se
 - izolovanost kapitálu

- průmyslová revoluce

- koncentrace majetku / vlivu / moci
- marxismus

- tržní kapitalismus

- směřuje k revoluci

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- 30. léta

- Velká hospodářská krize (1929)
- Velká Británie
 - navýšení rozdílů mezi socioekonomickými třídami
 - vysoká nezaměstnanost
 - zejména průmysl
 - požadavek na opatření bránící zhoršení situace

- 1934

- Zákon o speciálních územích
 - vymezení problémových regionů
 - definice způsobů pomoci

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- poválečné období
 - vymezení rozvojových regionů
- 1960
 - Zákon o místní zaměstnanosti
 - vymezení rozvojových celků
 - za účelem finanční pomoci
- 1966
 - Zákon o průmyslovém rozvoji
 - vymezení širších rozvojových regionů
- 1973
 - Zahrnutí sektoru služeb
 - do té doby převážně průmysl

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- po 2WW

- Francie
 - pařížská aglomerace
 - zbylé regiony
- Itálie
 - prosperující jih
 - zaostalý sever

- přelom 50./60. let

- Německo
- Holandsko
- Skandinávie

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- konec 80 let.

- přejímají země východního bloku
 - důsledek přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku
- typický příklad
 - sjednocení Německa
 - podpora rozvoje zemí bývalého Východního Německa

- 1983

- stěžejní dokument regionální politiky
 - Evropská charta regionálního plánování
 - určení rámce plánování
 - definování prvotních zásad
 - aktuální úlohy

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- zformulovány hlavní cíle
 - vyvážený socioekonomický rozvoj regionů
 - regulace rychle se rozvíjejících regionů
 - podpora rozvoje zaostalejších regionů
 - rozvoj infrastruktury
 - stimulace hospodářství

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- zlepšování životních podmínek
 - zvyšování kvality života
 - podpora
 - pracovní příležitosti
 - kultura
 - životní prostředí
 - etc.

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- zodpovědné zacházení s přírodními zdroji a ochrana životního prostředí
 - snižování spotřeby přírodních zdrojů
 - půda
 - voda
 - vzduch
- racionální využívání území
 - organizace a lokalizace průmyslu a sídel
 - ochrana polnohospodářské půdy a lesů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- 1984

- Evropský parlament

- zpracování Evropského prostorového plánu

- zabezpečení koordinace rozvojové politiky a společných záměrů

- zejména v oblasti životního prostředí

- upozornění na konkurenci regionů

- devastace přírodních zdrojů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- 1990

- nerovné plnění cílů v rámci Evropské unie

- usnesení Evropského parlamentu

- navazuje na Evropskou chartu regionálního plánování

- kriticky hodnotí nedostatečnou koordinaci regionálního plánování

- vyhodnocuje odstranitelné problémy

- vytvoření rámce pro správní a finanční systémy pro regionální plánování včetně hodnocení infrastrukturních projektů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky

- v oblasti energetiky je cílem Evropské unie vytvořit decentralizovaný systém rozvoje
 - místní energetické plány
- potřeba rovnoměrné dostupnosti
- mírnění růstu velkých měst
 - bránění vzniku velkých městských aglomerací
- idea rozsáhlé sítě menších celků / jednotek / etc.

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1957

- Římské smlouvy

- založení

- Evropské hospodářské společenství

- Evropské společenství pro atomovou energii

- první krok k evropské integraci

- Francie / SRN / Itálie / Belgie / Lucembursko / Holandsko

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

„Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik nebo činností uvedených v člancích 3 a 4 podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.“

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- v počátcích byla regionální politika Evropského společenství zaměřena na vyrovnávání vnitrostátních rozdílů v regionech
 - Francie / Itálie
 - průmyslové / zemědělské oblasti
 - nadnárodní úroveň bez větší koordinace
- soustředění se na makroekonomiku
- rozvoj volného vnitřního trhu

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1958

- Evropský sociální fond
- Evropská investiční banka

- 1961

- Evropský zemědělský garanční a asistenční fond
 - strukturální fond až do období 2000 _ 2006

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1968

- Generální ředitelství pro regionální politiku
 - zvyšování soudržnosti
 - ekonomické
 - sociální
 - územní
 - zmenšování rozdílů v úrovni rozvoje regionů / členských států
 - podpora hospodářství

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1973

- Dánsko / Irsko / Velká Británie

- Velká Británie nestejně rozvinutá
- ropná krize
- zpomalení hospodářského růstu

- Thompsonova zpráva

- zdůraznění potenciálních problémů plynoucích z meziregionálních rozdílů
- konstatuje, že přijetí společné měny sníží počet nástrojů pro vyrovnání disparit

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1975

- Evropský fond regionálního rozvoje

- cíle

- utužení hospodářské a sociální soudržnosti v rámci Evropské unie
 - poskytování podpory

- 1981

- Řecko

- 1986

- Španělsko
- Portugalsko

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- nové zásady pro strukturální fondy
 - zaměření se na nejchudší regiony
 - víceleté plánování
 - strategické zaměření investic
 - zapojení místních a regionálních partnerů
- rozpočet 64mld. ECU ~ posléze 1:1 za EUR
- Integrované středomořské programy

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1987

- Jednotný evropský akt

- reakce na

- minulá rozšíření unie
- zvyšující se nezaměstnanost
- úpadek průmyslových odvětví

- posílení regionální politiky Evropského společenství
- zdůraznění jednotného volného trhu

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- podmínka zavedení jednotného volného trhu do roku 1992
 - definovány nástroje
 - strukturální fondy
 - evropská integrační banka
 - regionální politika poprvé uvedena jako samostatná politika a jeden z cílů Společenství
-
- 1988
 - reformní balíček Delors I
 - posílení v reakci na požadavky nových zemí
 - zdvojnásobení finančních příspěvků

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- posílení regionální politiky zavedením Hlavy V do smlouvy o Evropském společenství
 - hospodářská a sociální soudržnost
- sloučení zemědělské politiky s částí politiky sociální
 - -> strukturální politika
 - makroekonomická politika cílená na změny ekonomik států
- 1993
 - Maastrichtská smlouva

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- Fond soudržnosti
 - podpora vybraným členským státům
 - s cílem
 - zvýšit hospodářskou a sociální vyspělost
 - stabilizovat hospodářství
- Výbor regionů
 - vyjadřování názorů samospráv na právní předpisy Evropské unie
- Zásada subsidiarity
 - přijímání rozhodnutí na co nejnižší úrovni

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1993
 - Finanční nástroj na orientaci rybolovu
- 1994 _ 1999
 - zdvojnásobení zdrojů pro strukturální fondy
 - třetina rozpočtu Evropské unie
 - ~ 55mld. ECU
- 1997 _ zasedání Evropské rady _ Madrid
 - Dokument Agenda 2000

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 1999

- Evropská rada Berlín

- nová nařízení pro strukturální fondy
- zjednodušení procesů
- snížení cílů z šesti na tři

- podpora rozvoje ekonomicky zaostávajících regionů, které jsou definovány HDP na obyvatele nižším než 75% průměrného HDP EU

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- pomoc regionům, které procházejí ekonomickou a sociální restrukturalizací
- pomoc členským zemím v rozvoji lidských zdrojů a v řešení problému nezaměstnanosti
- v rámci zasedání došlo k vytvoření programů na pomoc kandidátským zemím ->
- 2000
 - Lisabonská strategie
 - zaměstnanost a inovace

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 2000 _ 2004

- změna politiky v důsledku Lisabonské strategie
- prostředky poskytovány čekajícím zemím

- 2004

- Česká republika / Estonsko / Kypr / Litva / Lotyšsko / Maďarsko / Malta / Polsko / Slovensko / Slovinsko
- 20 % nárůst obyvatel Evropské unie
- 5 % nárůst HDP

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 2000 _ 2006

- rozpočet 213mld. EUR
 - 15 členů
 - 10 nových _ 22mld. EUR
 - zkrácené období 2004 _ 2006

- 2007 _ 2013

- změny organizace _ transparentnost / komunikace
- rozpočet 347 mld. EUR
 - 30 % životní prostředí
 - 25 % výzkum a inovace

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- největší koncentrace zdrojů pro nejchudší členské státy
- Nové partnerství pro soudržnost: konvergence, konkurenceschopnost a kooperace
- Třetí zpráva o ekonomické a sociální soudržnosti
 - návrh reformy politiky soudržnosti
 - -> 2005 _ Nové partnerství pro růst a zaměstnanost

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- tři základní cíle pro období 2007 _ 2013
- Konvergence
 - podpora růstu a tvorby pracovních míst
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
 - podpora ekonomických změn v průmyslových, venkovských a městských oblastech
- Evropská územní spolupráce
 - podpora harmonického a vyrovnaného rozvoje v Evropské Unii

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- programové období 2014 – 2020
 - investování pro dosažení cílů strategie Europe 2020
 - rozvoj
 - chytrý
 - udržitelný
 - společný
 - větší zaměření na výsledky
 - zjednodušení
 - jednotná sada pravidel pro pět hlavních fondů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- 11 prioritních cílů

- investiční fond

- posilování výzkumu, technologického vývoje a inovace
- lepší přístup k informacím a informačním technologiím
- zvýšení konkurenceschopnost malých a středních podniků
- podporování změny k nízkoodpadové ekonomice

- šíření povědomí o změnách klimatu a možnostech regulace
- šetření zdrojů, ochrana přírody
- podpora udržitelné dopravy
 - vylepšování dopravních sítí

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ EU

- priority strukturálních fondů
 - udržitelné a kvalitní zaměstnávání
 - podpora mobility pracovní síly
 - sociální inkluze / boj s chudobou a diskriminací
 - investice do vzdělání / zvyšování kvalifikace / celoživotního vzdělávání
 - zvyšování efektivity veřejné správy

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- 1990

- přijatá ekonomická reforma
 - systémový rámec pro prostorové aspekty
- Zásady zákona ČNR o regionální politice
 - ucelený soubor postupů
- až do roku 1992 nebyla realizovaná regionální politika
 - krátké období
 - nedostatek zkušeností
 - většina okresů zařazená mezi problémové

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- regionální politika ČR se formovala jako přirozená součást hospodářské politiky

- 1992

 - Zásady regionální politiky vlády ČR

 - stabilita a ekonomický růst
 - založeno na využívání vlastních zdrojů
 - přechod kompetencí na územní orgány
 - tržně ekonomický systém
 - podpora podnikání
 - výstavba infrastruktury

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- podpora ekonomicky výkonných subjektů _ ne přerozdělování
- snaha vytvořit podmínky pro podnikatelské subjekty

- 1993 _ 1995

- pokles zájmu o regionální politiku
 - pouze regionální podpora malých a středních firem
 - úvěry
 - politika zaměstnanosti
 - politika v zemědělství
 - tvorba pracovních míst

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- 1996 _ 1997

- zvyšující se rozdíly v socioekonomickém rozvoji

- aktivizace regionální politiky od roku 1996

- přípravy na vstup do Evropské unie

- zavedení 14 krajů

- ČR se v té době potýkala s následujícími problémy

- absence regionální samosprávy

- centralizovaná politika

- pomalý přesun na nižší úrovně

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- roztržitost regionální politiky mezi vládní rezorty
 - malá propojenost odvětví
 - nízké kompetence ministerstva hospodářství
 - zodpovědnost za regionální politiky
- nedostatek nástrojů regionální politiky
 - absence
 - daňových úlev
 - kapitálových úlev
 - investičních grantů
 - omezenost subvencí

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- absence legislativního zázemí regionální politiky
 - absence vládních usnesení
 - nevhodné pro vstup do Evropské unie

- 1998

- v reakci na přípravy vstupu do Evropské unie
 - usnesení Zásady regionální politiky
 - určení postavení regionální politiky v rámci ostatních politik
 - cíle
 - přispívat k vyváženému rozvoji regionů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- aktivovat potenciál regionů
 - hospodářský
 - sociální
- realizace na dvou úrovních
 - celorepubliková
 - regionální
- Strategie regionálního rozvoje České republiky
 - strukturálně postižené regiony
 - hospodářsky postižené regiony
- regionální politika poprvé vnímána jako koncepční rámec rozvoje

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- 2000<

- podpora

- výzkumu
- technologického vývoje
- podnikání
- rozvoje lidských zdrojů
- služeb
- občanské vybavenosti
- rozvoje infrastruktury
- ochrany životního prostředí

- vznik nejdůležitějších koncepčních dokumentů

Příčiny vzniku a historický vývoj regionální ekonomiky a regionální politiky _ ČR

- literatura / zdroje:

WOKOUN, R. (2003). Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie. Vysoká škola ekonomická v Praze. Nakladatelství Oeconomica.

MAREK, D., & KANTOR, T. (2009). Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. Společnost pro odbornou literaturu-Barrister & Principal.

Holešinská, A. (2012). Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. Masarykova univerzita.

Smlouva o založení Evropského společenství _ http://www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/history/

<http://www.fiapf.org/>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

